

Niezawodność strukturalna

Tomasz Słabiak
Damian Staroń
Adrian Stępień
Grzegorz Stochel
Michał Strzypek

Grupa 21, Automatyka i Robotyka

Niezawodność

- Prawdopodobieństwo, że w danych warunkach i w określonym czasie maszyna będzie spełniała swoją funkcję bez wystąpienia uszkodzeń.

$$R(t) = P\{t \geq \tau\}$$

- $R(t)$ – niezawodność
t – czas pracy bez uszkodzenia
 τ – założony (lub wymagany) czas pracy bez uszkodzenia

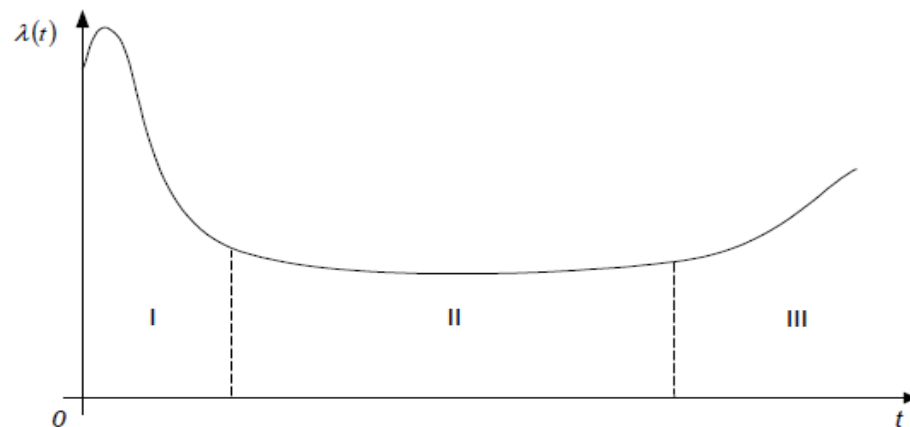
Niezawodność strukturalna

- Całkowita niezawodność układu. Do jej wyznaczenia niezbędna jest znajomość niezawodności elementów, które tworzą badany układ.

Źródła zawodności - uszkodzenia

Uszkodzenie

- stopniowe
- nagłe
- usuwalne
- nieusuwalne
- krytyczne
- ważne
- nieistotne

- I. Okres eksploatacji wstępnej (oswajania, dojrzewania)
II. Okres normalnej (właściwej) eksploatacji
III. Okres starzenia się obiektu

Źródła zawodności - zużycie

Zużycie

- ścierne
- adhezyjne
- zmęczeniowe
- przez utlenianie
- cierno-korozyjne

Gazeta rozkłada się
około roku

Butelka plastikowa
około 500 lat

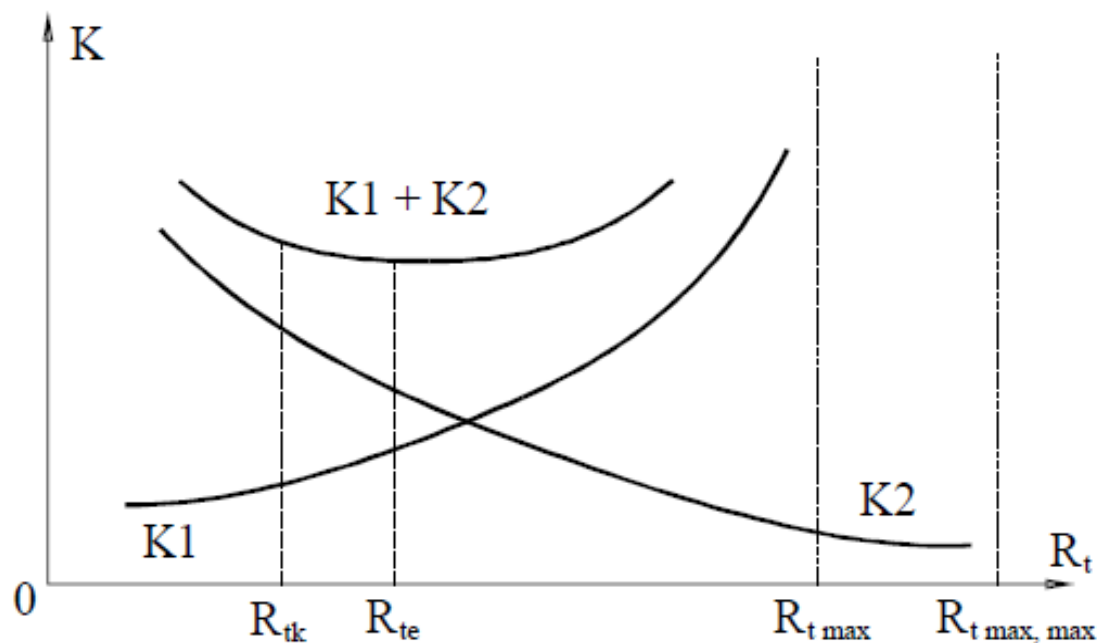
Polskie drogi
przez jedną zimę

Źródła zawodności - starzenie

- Czynniki wpływające na starzenie:
  - Czynniki atmosferyczne
  - Opady atmosferyczne
  - Ruchy powietrza
  - Ciśnienie atmosferyczne
  - Nagrzewanie słoneczne lub przemysłowe
  - Pole magnetyczne
  - Ruch cieczy
  - Aktywność chemiczna

Wartości szczególne niezawodności

$R_{t\max}$ – wartość maksymalna niezawodności (uzyskiwania lokalnie)

R_{te} – ekonomicznie optymalna wartość niezawodności

R_{tk} – wartość krytyczna niezawodności (nietolerowania przez użytkowników)

$R_{t\max\max}$ – największa wartość niezawodności uzyskiwana w technice światowej

Podstawowe pojęcia teorii niezawodności

- Sprawność
- Czas eksploatacji
- Uszkodzenie
- Stan niesprawności

W opisie niezawodności korzystamy z sześciu charakterystyk:

- Prawdopodobieństwo poprawnej pracy
- Prawdopodobieństwo uszkodzeń,
- Częstotliwość uszkodzeń
- Intensywność uszkodzeń,
- Średnia częstotliwość uszkodzeń,
- Średni czas poprawnej pracy,
- Średni czas pracy między uszkodzeniami.

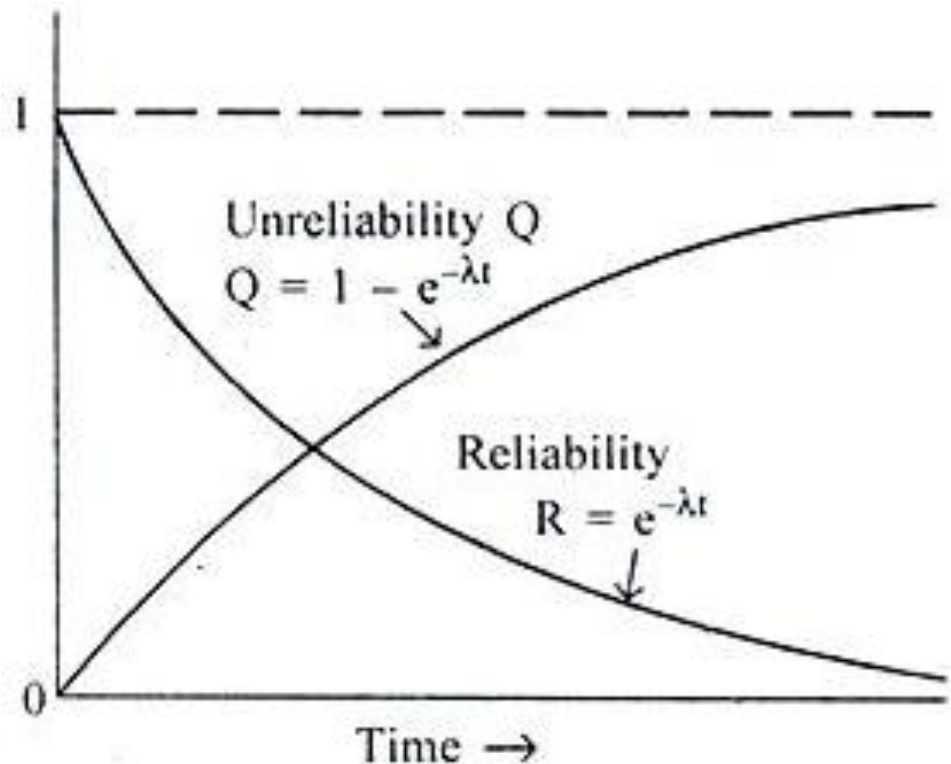
Prawdopodobieństwo poprawnej pracy

Prawdopodobieństwo nie wystąpienia ani jednego uszkodzenia w ustalonym przedziale czasu przy określonych warunkach eksploatacyjnych

$$R(t) = P(t \geq T); t \geq 0$$

Oraz prawdopodobieństwo uszkodzeń

$$F(t) = 1 - R(t)$$

Częstotliwość uszkodzeń $\propto (t)$

• Częstotliwość uszkodzeń

– stosunek liczby uszkodzonych elementów w jednostce czasu do początkowej liczby elementów badanych.

$$\propto (t) = \frac{dF(t)}{dt} = -\frac{dR(t)}{dt}$$

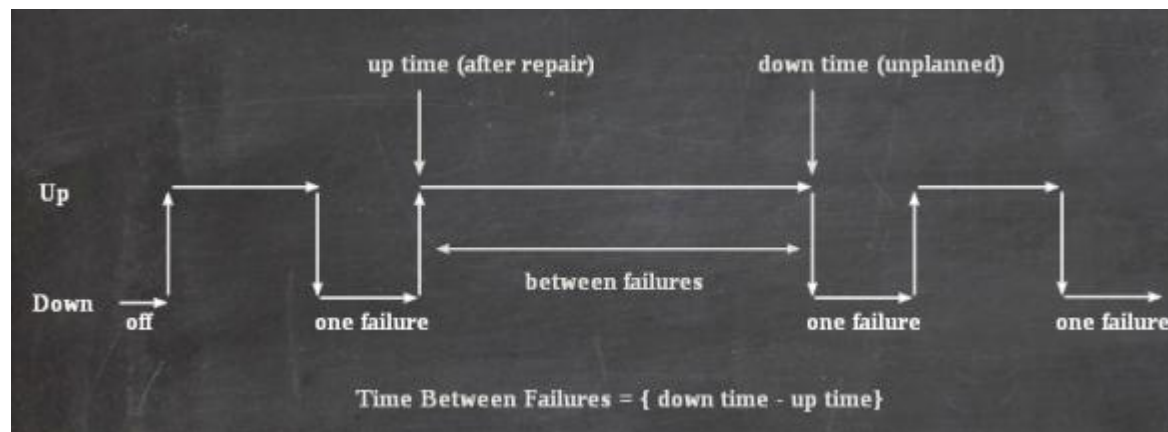

Współczynnik MTBF

MTBF (z ang. Mean Time Between Failure)

- średni czas wyrażony w godzinach, w którym urządzenie może działać bez przerwy (awarii)^[1].

MTBF jest stosowany m.in. w informatyce oraz zarządzaniu.

Współczynnik MTBF

- podstawowa miara niezawodności systemu
- w użyciu od 60 lat
- opracowano ponad 20 metod i procedur do przewidywania cykli życia
- stosowany w projektowaniu obiektów o znaczeniu krytycznym, np. sprzęt IT i telekomunikacyjny

Wpływ MTBF na niezawodność i dostępność

- niezawodność – wartość MTBF zazwyczaj jest wyrażana w godzinach. Im wyższa wartość współczynnika MTBF, tym wyższa niezawodność produktu

$$\text{Niezaswodność} = e^{-\left(\frac{\text{Czas}}{\text{MTBF}}\right)}$$

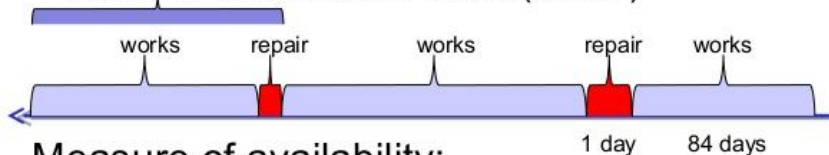
MTTR Mean Time to Repair (or Recover)

- średni czas od momentu wystąpienia awarii do naprawy uszkodzonego urządzenia

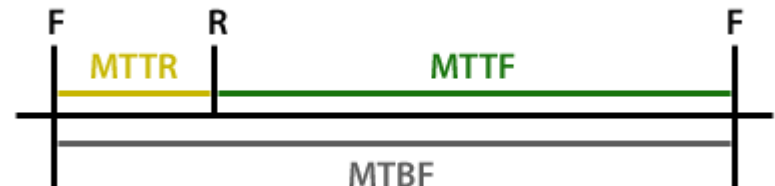
$$MTBF = MTTF + MTTR$$

- Mean Time to Repair (MTTR)
- Mean Time Between Failure (MTBF)

Measure of availability:

- 5 9s = 99.999% of time working = 5 ½ minutes of failure per year.

PRZYKŁADOWE PARAMETRY URZĄDZEŃ

Urządzenie	Jednostka j	Częstość uszkodzeń d_s [1/a 100 j]	Czas przestoju t_s [h]	Współczynnik zawodności q $\times 10^{-5}$
Linia 110 kV	km	1,5	6	1
Transformator 110/15 kV	szt	6	12	8
Wyłącznik 110kV	szt	3	6	2
Linia 30 kV	km	6,5	13,2	9,8
Szyny 30 kV	pole	0,32	9,8	0,36
Wyłącznik SN	szt	13,2	5,5	8,3

Struktury niezawodnościowe

Struktura niezawodnościowa systemu jest to struktura przedstawiająca sposób wzajemnych powiązań elementów określających zależność uszkodzeń systemu od uszkodzeń jego elementów

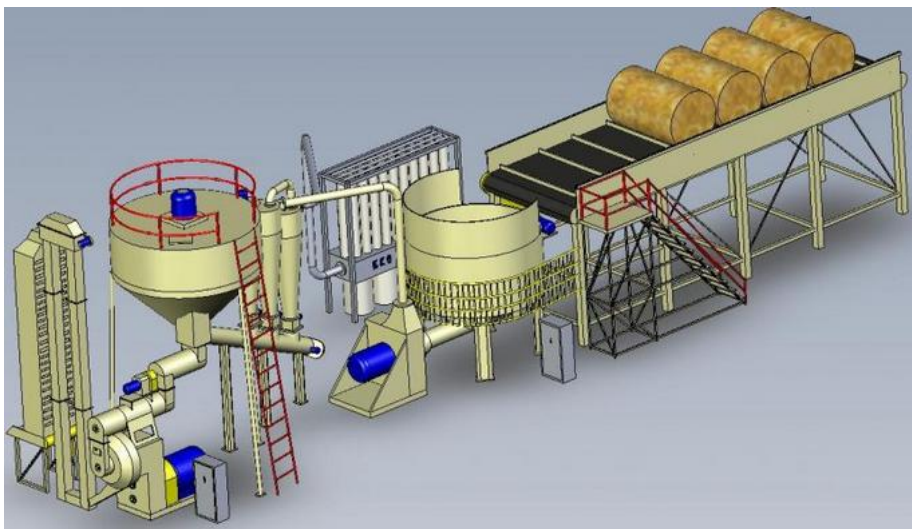
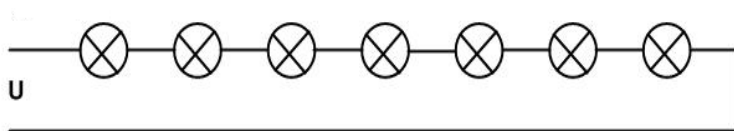
- **Struktury proste:**
  - Struktura szeregową
  - Struktura równoległa
  - Struktura szeregowo-równoległa
  - Struktura równoległo-szeregową
- **Struktury złożone**
  - Struktura typu mostek
  - Struktura typu siatka
  - Struktura typu sieć
- **Struktury progowe**

Struktura szeregowa

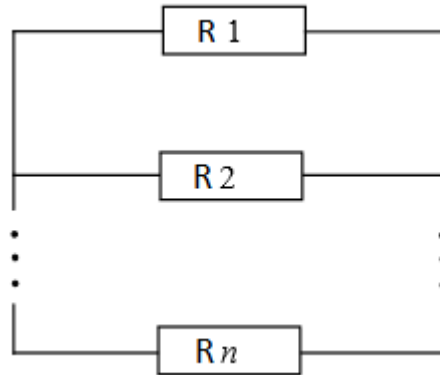

$$R_s = R_1 R_2 \dots R_n = \prod_{i=1}^n R_i$$

Przykłady obiektów o strukturze szeregowej :

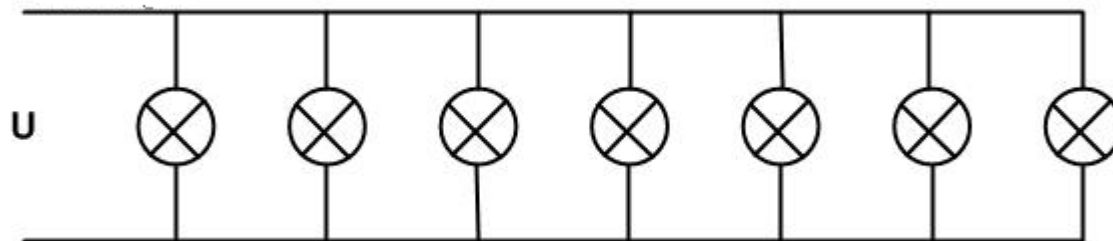

Struktura równoległa

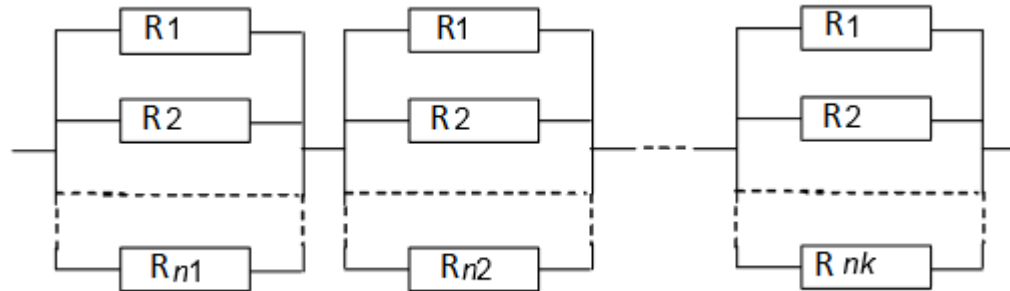

$$R_r = 1 - \prod_{i=1}^n (1 - R_i)$$

Przykład obiektu o strukturze równoległej:

Struktura szeregowo - równoległa

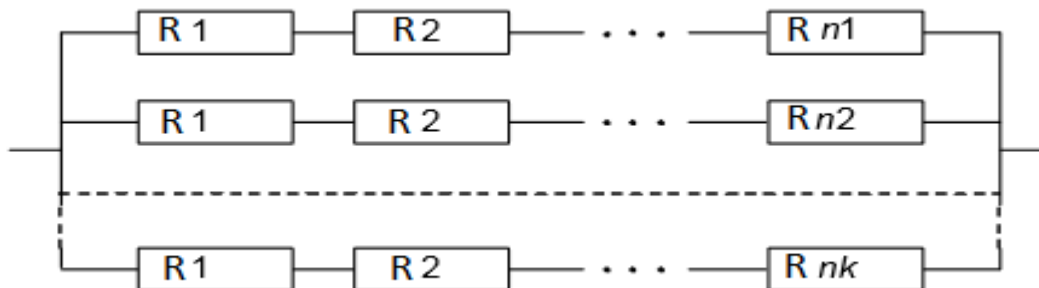

Obiekt o strukturze szeregowo – równoległej to obiekt złożony z n zespołów o m równoległe połączonych elementach.

Niezawodność takiego obiektu wyraża się wzorem :

$$R_{sr} = \prod_{j=1}^n [1 - \prod_{i=1}^m (1 - R_{ij})]$$

Struktura równoległo-szeregową

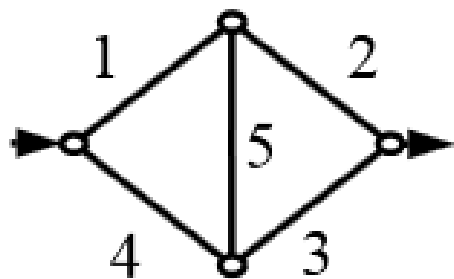

Obiekt o strukturze równoległo – szeregowej to obiekt złożony z n zespołów o m szeregowo połączonych elementach.

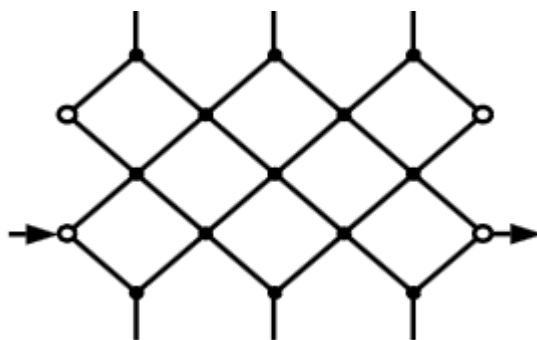
Niezawodność takiego obiektu wyraża się wzorem :

$$R_{rs} = 1 - \prod_{j=1}^n (1 - \prod_{i=1}^m R_{ij})$$

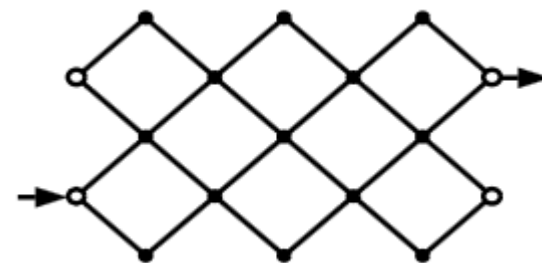
Struktury złożone

Struktura typu mostek

Struktura typu siatka

Struktura typu sieć

Aby wyliczyć niezawodność obiektów o strukturze złożonej trzeba skorzystać z tzn. metody dekompozycji prostej polegającej na sprowadzeniu obiektów złożonych do obiektów o strukturze prostej.

Struktury progowe

Obiekt o strukturze progowej jest zdatny wtedy gdy co najmniej k spośród n jego elementów jest w stanie zdatności

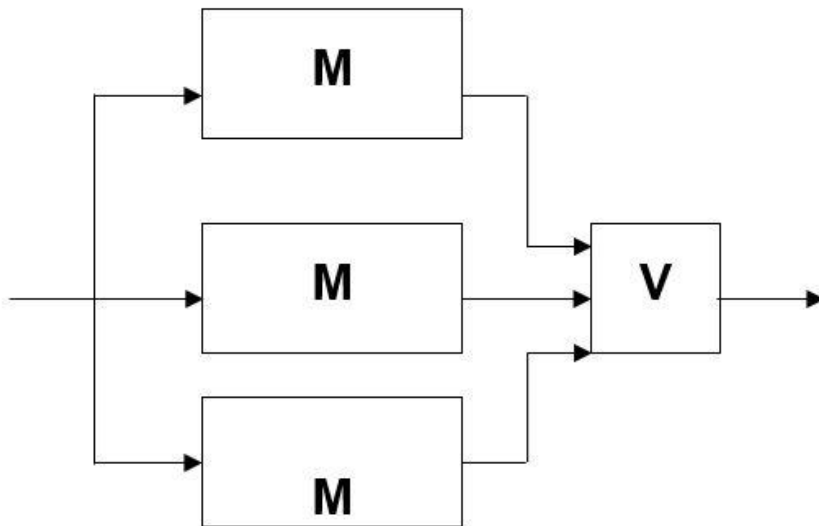

Układy redundantne

Układy, które mają zwiększoną niezawodność przez zwielokrotnienie ich najważniejszych elementów lub funkcji.

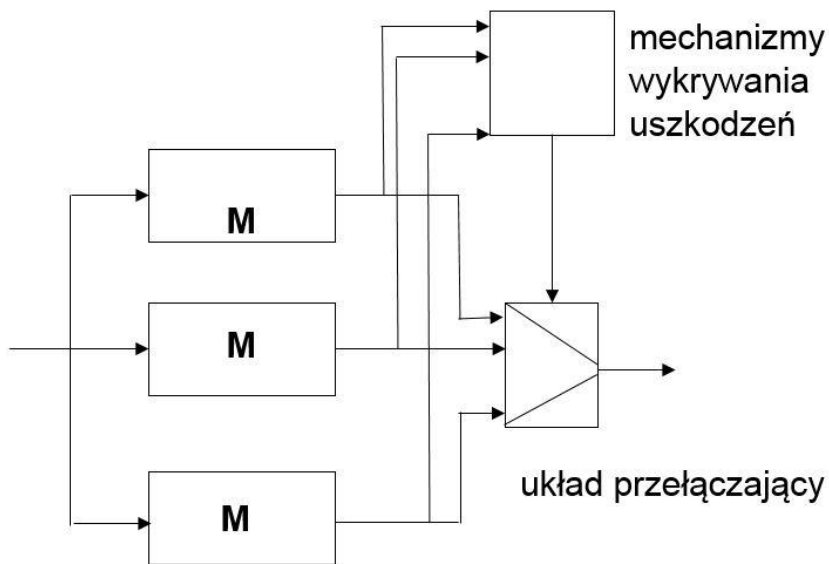
Statyczna redundancja sprzętowa

Założenia:

- niezależne uszkodzenia modułów,
- większa ilość modułów działających od niedziałających,
- sprawny układ głosujący

Dynamiczna redundancja sprzętowa

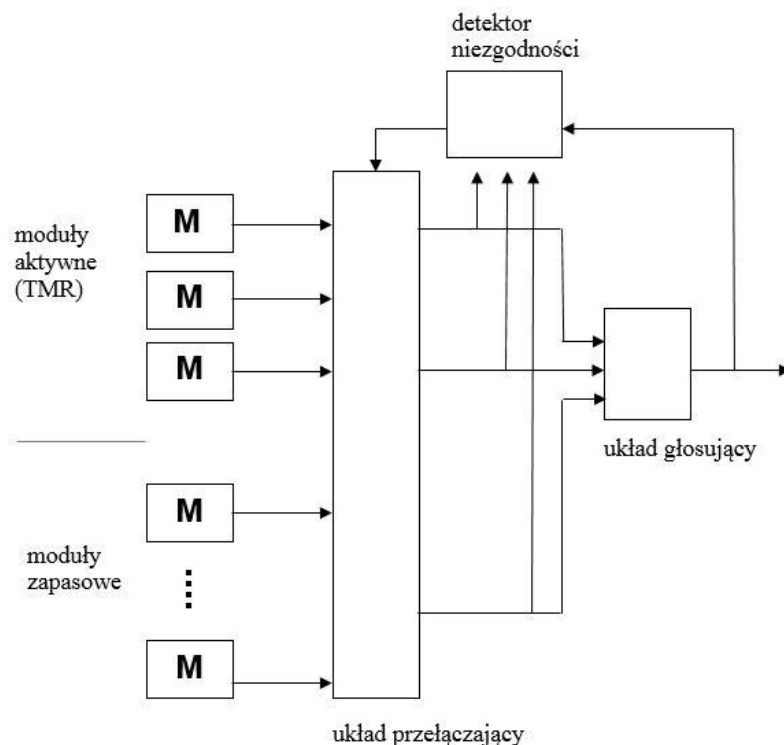
Założenia:

- idealne mechanizmy wykrywania uszkodzeń,
- sprawny układ przełączający,
- niezależne uszkodzenia modułów

Dynamiczna redundancja sprzętowa

Redundancja cold	Redundancja warm	Redundancja hot
<ul style="list-style-type: none"> - Czas reakcji ma minimalne znaczenie, - Może bazować na czynniku ludzkim	<ul style="list-style-type: none"> - Bardzo krótki czas reakcji, - Dopuszczalne małe przerwy w procesie	<ul style="list-style-type: none"> - Niedopuszczalna nawet najmniejsza przerwa w procesie

Hybrydowa redundancja sprzętowa

Połączenie statycznej i dynamicznej redundancji sprzętowej.

Założenia:

- niezależne uszkodzenia modułów,
- sprawny układ przełączający,
- sprawny układ głosujący,
- sprawny detektor niezgodności.

Tworzenie schematu niezawodnościowego

- Analiza schematu topologicznego funkcjonowania systemu,
- Wyróżnienie w systemie elementów, których niezawodność ma wpływ na niezawodność systemu,
- Odwzorowanie wyróżnionych elementów w postaci bloków,
- Graficznie odwzorowanie zależności między stanami niezawodnościowymi elementów, a stanem niezawodnościowym systemu.

Metody zwiększania niezawodności

Przedeksploatacyjne

- Konstrukcyjne
- Technologiczne

Eksploatacyjne

- Stabilizacja warunków użytkowania
- Stabilizacja cieplna
- Optymalizacja obciążeń
- Badania kontrolne
- Prognozowane uszkodzeń (nadzorowanie)
- Regeneracja
- Wprowadzenie nadmiaru eksploatacyjnego

Metody zwiększania niezawodności

Zwiększenie niezawodności słabych ogniw uzyskuje się dzięki rozpoznaniu procesów niszczących i zwiększeniu odporności elementów na te uszkodzenia.